

13. Лазор О., Михайлишин Л. Місцеве управління: понятійно-категоріальний апарат. *Демократичне врядування*. 2009. Вип. 3. URL: lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik3/fail/+Lazor.pdf

14. Управління водними ресурсами за європейськими правилами. URL: <https://zt.20minut.ua/eurointegration/upravlinnya-vodnimi-resursami-za-evropeyskimi-pravilami-10670471.html>

15. Лозанський В. Правове забезпечення екологічного управління в Україні та перспективи його покращення. *Право України*. 2007. № 9. С. 79–81.

16. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон України від 10.01.2002 № 2918-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 16. Ст. 112.

17. Юридична енциклопедія: у 6 т. Київ: Вид-во «Укр. енциклопедія», 2001. Т. 3. 792 с.

18. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

19. Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року: Закон України від 24.05.2012 № 4836-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 17. Ст. 146.

20. Про Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011–2020 роки: Закон України від 03.03.2005 № 2455-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 15. Ст. 243.

* Рябець Катерина Анатоліївна – кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президенті України.

Стаття надійшла до редакції 13 квітня 2018 р.

УДК 351.9+35.071

Антон Сороченко *

РОЗПОДІЛ РИЗИКІВ ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА ПРОЕКТУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Стаття присвячена дослідженню проблеми розподілу ризиків між партнерами при реалізації проекту публічно-приватного партнерства та напрацюванню шляхів їх вирішення. Досліджено зарубіжний досвід розподілу ризиків між партнерами на прикладі таких країн, як Канада, Чилі та Японія. Проведено класифікацію ризиків проекту ППП за такими критеріями: за етапами реалізації проекту ППП; за «критерієм публічного управління»; в залежності від виду суб'єкта відносин ППП та іншими.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство (ППП), розподіл ризиків, ключова ознака, проект.

Сороченко А.В. Распределение рисков как ключевой признак проекта публично-частного партнерства.

Статья посвящена исследованию проблемы распределения рисков между партнерами при реализации проекта государственно-частного партнерства и наработке путей их решения. Исследован зарубежный опыт распределения рисков между партнерами на примере таких стран, как Канада, Чили и Япония. Проведена классификация рисков проекта ППП по следующим критериям: по этапам реализации проекта ППП; по «критерию публичного управления»; в зависимости от вида субъекта отношений ППП и другим.

Ключевые слова: публично-частное партнерство (ППП), распределение рисков, ключевой признак, проект.

Sorochenko A.V. Risks sharing as a key feature of public-private partnership.

The article is devoted to the researching of partners' risks allocation under PPP's projects realization and also to the development of ways concerning settlement of mentioned above problems. Foreign experience of risks allocation between partners in PPP project was researched, particularly in Canada, Chile and Japan. Diversification of P3 projects risks was made by criteria as follows: stages of P3 project implementation; «public management» criterion; type of PPP project's subject etc.

Keywords: public-private partnership, risks sharing, key feature, project.

Публічно-приватне партнерство (ППП) – це потенційно ефективний спосіб оптимізації розподілу ризиків та забезпечення високої ефективності управління ризиками, оскільки в даному разі виникає можливість забезпечення покладення на кожну сторону (партнера) тих ризиків, якими вона (він) найкращим, найбільш ефективним чином здатен керувати за власний рахунок із найменшими витратами. Це є однією з найістотніших особливостей ППП [1, с. 115].

Публічне управління (в широкому розумінні) державно-приватним партнерством з боку держави проявляється, перш за все, в належному нормативно-правовому регулюванні відносин, що складаються при використанні такої форми співпраці держави/АРК/органів місцевого самоврядування і приватного бізнесу.

При цьому 27.06.2014 р. було проведено саміт країн-членів ЄС у Брюсселі, підписано економічну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС зі створенням поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі, спрощенням візового режиму (політична частина зазначеної Угоди була підписана 21.03.2014 р.). Зважаючи на викладене, особливого значення набуває проблема приведення у відповідність до вимог ЄС чинного законодавства України.

Водночас напрацювання шляхів вирішення проблем реалізації проектів ППП в Україні потребує звернення до наукових здобутків як вітчизняних (О.М. Вінник, О.Е. Сімсон та інш.), так і зарубіжних вчених (М. Геддс, Х. Ван Хам, Д. д'Уг де ла Кюль, А. Регінато, В. Варнавський, Ф. Хізер, Б. Чарлі, В. Хайме та інш.).

Основною метою статті є дослідження видів ризиків, які можуть виникати при реалізації проекту ППП, проблематики їх (ризиків) ефективного розподілу між партнерами та напрацювання шляхів вирішення відповідних проблем.

Розподіл ризиків між партнерами є основною ознакою проекту ППП, що відмежовує його, зокрема, від придбання товарів, робіт і послуг за традиційними процедурами закупівель, визначеними законодавством [2]. Наприклад, у Канаді в разі відсутності механізму розподілу ризиків між партнерами відповідний проект не може вважатися таким, що містить ознаки ППП, і не може розраховувати на підтримку Канадської ради по державно-приватному партнерству [3].

Розподіл ризиків означає, що активи публічного та приватного партнера (партнерів) при реалізації проекту ППП не лише об'єднуються (зливаються, складаються) із найпростішим розподілом обов'язків між ними щодо реалізації проекту, а створюють нову системну додану якість, яка у комплексі з розподілом відповідальності партнерів щодо окремих напрямів реалізації проекту ППП дозволяє стверджувати про найбільш ефективне виконання публічного призначення проекту лише за принципом «*use it or lose it*» («використай або втрачай») [4]. Зазначене дозволило стверджувати про наявність так званої «теорії подвійного ключа» щодо реалізації проекту ППП, згідно з якою лише при спільній співпраці та співвідповідальності двох або більше партнерів можлива ефективна реалізація відповідного проекту. Мова йде про встановлення та підтримання для всіх партнерів балансу (балансів) функціональної системи (систем) «публічні інтереси – дії (включно з витратами) – відповідальність – відповідні суспільні блага» [1, с. 68].

З урахуванням викладеного, Давид Д'Уг де ля Кюль [5, с. 2] дає таке визначення проекту ППП: це будь-який проект, в якому здійснюється відхід від жорстких відносин між державною владою (як арбітром, ініціатором, розробником і фінансистом), з одного боку, і приватним сектором (як виконавцем), з іншого боку, в напрямку до альтернативних і більш тісних видів співробітництва, щодо яких цілі органів державної влади і приватного сектора сходяться.

Подібні визначення проекту ППП (або власне самого ППП) знаходимо в працях багатьох зарубіжних вчених та у вітчизняних офіційних державних документах:

1) Ханс ван Хам та Йууп Коопеньян (Нідерланди) [6, с. 593–616]: «ППП – це тривала кооперація між учасниками приватного і публічного секторів, що дозволяє їм спільно розробляти продукти та послуги, а також розподіляти ризики, витрати і ресурси, пов'язані з наданням цих продуктів і послуг»;

2) Пітер Снельсон (Великобританія) [7, с. 31]: «Державно-приватне партнерство – це взаємовідношення, що виникає між державним і приватним секторами з метою розподілу ризиків і вигод від здійснення будь-якого підприємства»;

3) Алессандро Регінато (Іспанія) [8, с. 7]: «Державно-приватне партнерство – це співробітництво між державним і приватним секторами, в рамках якого обидві сторони надають ресурси для реалізації і управління громадськими роботами та інфраструктурою, а також надають певні послуги, пов'язані з загальними благами, *розділяючи ризики і прибуток*»;

4) Український довідник «Державно-приватне партнерство в Україні» [9, с. 20]: «Здійснення громадського завдання приватним партнером протягом життєвого циклу об'єкта, при якому кожен партнер несе ті ризики, з якими він може легше впоратися, внаслідок чого при оцінці навантаження проявляються переваги для публічного партнера»;

5) Міжнародна організація «*Economic and social Commission of the United Nations for Asia and the Pacific*» [10, с. 1]: «Державно-приватне партнерство – це співробітництво держави з приватним сектором для кількісного збільшення та якісного поліпшення надання інфраструктурних послуг. Партнери, як правило, за допомогою юридично зобов'язуючої угоди або за допомогою будь-якого іншого механізму погоджуються розділити відповідальність по реалізації і / або експлуатації і управлінню інфраструктурним проектом. *Таке співробітництво засноване на компетентності кожного партнера, що відповідає чітко визначеним державним інтересам через відповідний розподіл ресурсів, ризиків, відповідальності та грошових винагород*»;

6) Майкл Геддс (Великобританія) [11, с. 2]: «Термін публічно-приватне партнерство характеризується наступним. По-перше, це виключно середньострокові або довгострокові правовідносини, по-друге, дані правовідносини засновані на загальній меті, по-третє, вони дозволяють залучити ряд партнерів, по-четверте, публічно-приватне партнерство обов'язково включає в себе розподіл ризиків, доходів і витрат з боку всіх партнерів, і, по-п'яте, метою такої співпраці є надання результатів і послуг в публічних інтересах на постійно вдосконалюваній основі»;

7) Жан Бьесман, Філіпп Жийон, Жак де Меестер і Марк Лефевр (Бельгія) [12, с. 5]: «Публічно-приватне партнерство є складним комплексом операцій, заснованих на співпраці між замовником і підрядником, постачальником послуг, або передбачає кілька етапів проекту, включаючи проектування, і/або будівництво, і/або реалізацію, і/або технічне обслуговування і/або фінансування, і призначений для забезпечення державних послуг і/або громадських робіт, що вибудовуються в довгостроковій перспективі і в логіці розподілу ризиків»;

8) А.В. Білицька (Росія) [13, с. 8]: «Під державно-приватним партнерством розуміють юридично оформлену на певний термін, засновану на об'єднанні вкладів і *розподілі ризиків* співпрацю публічного і приватного партнерів з метою вирішення державних і суспільно-значущих завдань, що здійснюється шляхом реалізації інвестиційних проектів щодо об'єктів, які перебувають у сфері публічного інтересу і контролю»;

9) Світова Організація економічного співробітництва та розвитку визначає 5 ключових ознак ППП [14]: (1) інституціоналізація або формалізація, тобто закріплення відносин на офіційній юридичній основі; (2) участь публічного партнера в особі уряду, органу місцевого самоврядування, державних лабораторій, науково-дослідних інститутів, університетів та ін; (3) рівноправний характер відносин, наявність загальних цілей і дій партнерів, єдиний вектор їх інтересів; (4) спільне інвестування ресурсів, вкладів сторін і активна участь партнерів у процесі прийняття рішень; (5) *розподіл ризиків, витрат і прибутку між партнерами в пропорціях згідно з угодами сторін*;

10) Закон України «Про державно-приватне партнерство» (далі – Закон «Про ДПП») [15] також виділяє таку ключову ознаку ППП, як «передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства».

У цілому вважається, що ризики проекту повинні бути покладені на найбільш компетентні в цьому розумінні сторони, в результаті чого знижується загальна вартість проекту і мінімізуються самі ризики. Наприклад, ризики, пов'язані з плануванням, краще покласти на публічний сектор, в той час як операційні ризики можуть бути краще керовані приватними суб'єктами [16].

У той же час публічний та приватний партнери несуть різні види ризиків, що залежить від спрямованості проекту та предмету контракту ППП [1, с. 116–117]:

1) публічний партнер:

- політичні ризики (зміна політичної ситуації в країні);

- ризик банкрутства приватного партнера (партнерів) та неможливості заміни сторони в зобов'язанні;

- ризики, пов'язані з належною експлуатацією земельної ділянки, виділеної під будівництво інфраструктурного об'єкта;

2) приватний партнер:

- ризики, пов'язані з поточним управлінням проектом ППП як складовою публічного управління в даній сфері. Так, згідно зі статтею 3 Закону Японії «Про приватну фінансову ініціативу» [17] реалізація проектів в сфері інфраструктурного забезпечення повинна здійснюватися із залученням приватних комерційних компаній виключно в тій мірі, наскільки це можливо. При вирішенні питання про можливість реалізації проекту приватним підприємством основна увага повинна бути звернена на питання розподілу ризиків між органом державної влади та органами місцевого самоврядування і приватним партнером, а також найбільш ефективного і раціонального використання коштів державних ресурсів, пропорційності потенційних доходів від об'єкта інфраструктури передбачуваним витратам на його будівництво та забезпечення;

- ризик економічного попиту на проект ППП (відсутність попиту на інфраструктурний об'єкт у разі успішної та своєчасної реалізації проекту або навпаки – наявність несподівано високого попиту);

- політичні ризики (аналогічно до публічного партнера);

- валютні ризики, пов'язані з коливанням курсу грошової одиниці країни, в якій буде реалізовано проект ППП.

Разом з тим, створення організаційно-правового механізму розмежування ризиків не є простим через існування безлічі чинників, які в будь-якому випадку необхідно враховувати при розгляді кожного ризику окремо і розрахунку можливих витрат [1, с. 118]. Можливості для ефективного розподілу ризиків багато в чому залежать від конкретного проекту, що реалізується, і від обраної для його реалізації схеми ППП.

Водночас вищезгаданий Закон «Про ДПП» містить лише поверхову згадку про механізм розподілу ризиків між партнерами при реалізації суспільно необхідного проекту ППП (абзац дев'ятий частини першої статті 1 Закону «Про ДПП»). Відповідно до пункту 3 частини першої статті 11 Закону «Про ДПП» аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства проводиться на підставі пропозиції про здійснення державно-приватного партнерства або за ініціативою уповноваженого органу шляхом, зокрема, виявлення видів ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ризиками [17А]. Зазначене здійснюється за принципом справедливого розподілу між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних із виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства (абзац восьмий статті 3 Закону «Про ДПП»).

Висновки. На наш погляд, такий підхід законодавця до визначення механізму розподілу ризиків між партнерами потребує суттєвого вдосконалення з таких причин:

1) законодавцем безпідставно проігноровано можливість реалізації проекту ППП за допомогою використання корпоративної форми такого партнерства. В даному разі механізм

розподілу ризиків може бути прописано в акціонерній угоді між партнерами, яка є способом додаткового врегулювання відносин між учасниками відповідного товариства [18, с. 117];

2) «справедливий розподіл ризиків» є оціночним поняттям, яке не відображає усіх аспектів реалізації конкретних проектів ППП. На наш погляд, справедливий розподіл ризиків в данному випадку означає, що ті ризики, які найбільш економічно ефективно управляються та «поглинаються» суб'єктами публічного сектору, розподіляються на публічного партнера (ів), аналогічний підхід застосовується у відношенні приватного партнера (ів). При цьому не виключена повна передача всіх ризиків та відповідальності за реалізацію проекту на приватного партнера, наприклад, у випадку реалізації проекту ППП у сфері інновацій. Вищезгаданий Закон Японії «Про приватну фінансову ініціативу» містить таке поняття, як концесійні права [19], відповідно до яких орган державної влади зберігає за собою право власності на об'єкт державної інфраструктури, проте отримує при цьому значного розміру грошові виплати за відмову від права на експлуатацію об'єкта, що дозволяє державному партнеру використовувати доходи, одержувані від експлуатації об'єкта, на покриття зроблених витрат, а приватному партнеру здійснювати експлуатацію об'єкта з урахуванням власного досвіду та застосуванням інновацій з метою збільшення розмірів власних доходів, при цьому всі ризики лежать на приватному партнері.

Таким чином, абзац восьмий статті 3 Закону «Про ДПП» слід було б викласти у такій редакції: «найбільш економічно ефективний і обґрунтований розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних із виконанням договорів, укладених у рамках публічно-приватного партнерства, або пов'язаних з іншими формами співпраці при реалізації проекту публічно-приватного партнерства. До вказаних ризиків відносяться також ризики, пов'язані з непередбачуваними обставинами (форс-мажор) та особливими економічними умовами»;

3) у Законі «Про ДПП» відсутня згадка про власне етапи реалізації проекту ППП, на яких відбувається розподіл ризиків між партнерами. Зазначено лише, що такий розподіл є складовою частиною аналізу ефективності реалізації проекту ППП. Вченими слушно підтримується думка про те, що такий розподіл відбувається як на етапі планування (як складової публічного управління у сфері ППП) щодо конкретного контракту ППП, так і на стадії укладання такого контракту [1, с. 116];

4) передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства (абзац дев'ятий частини першої статті 1 Закону «Про ДПП») означає, по суті, що при реалізації проекту ППП ризики передаються від платників податків до інвесторів. Зазначене застосовується у відношенні, зокрема, звичайних концесійних договорів.

При цьому світова практика реалізації та управління проектами ППП передбачає наявність так званих протекційних концесійних договорів [20, с. 1] (як правило, укладаються при реалізації проектів ППП у сфері житлово-комунального господарства та будівництва); характерною особливістю таких договорів є те, що вони уповноважують державу на субсидування доходів концесіонера. Таким чином, у цьому разі приватний партнер отримує грошову компенсацію не лише від платників податків (кінцевих споживачів комунальних послуг), а й отримує зустрічну грошову винагороду з боку публічного партнера. Таким чином, ризики щодо реалізації проекту ППП передаються приватному партнеру не лише від платників податків, а й безпосередньо від публічного партнера [21].

Зазначимо, що при укладенні як звичайного, так і протекційного концесійних договорів повноваження по поточному контролю і нагляду (як складової частини публічного управління у сфері ППП) до приватного партнера не переходять.

З урахуванням викладеного, абзац дев'ятий частини першої статті 1 Закону «Про ДПП» слід викласти у такій редакції: «передача суб'єктами відносин у сфері державно-приватного партнерства приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення відповідного партнерства»;

5) важливо враховувати, що розподіл ризиків при реалізації проекту ППП має здійснюватися з урахуванням того факту, що зазначені ризики можуть бути як реальними,

так і потенційними. Потенційні ризики можуть виникнути протягом терміну здійснення реалізації проекту, при цьому механізм розподілу ризиків повинен бути певною мірою гнучким для того, щоб сторони могли впоратися з несподіваними несприятливими обставинами.

Водночас створення організаційно-правового механізму розподілу ризиків не є простим через існування безлічі чинників, які в будь-якому випадку необхідно враховувати при розгляді кожного ризику окремо і розрахунку можливих витрат. Можливості для ефективного розподілу ризиків багато в чому залежать від конкретного проекту, що реалізовується, та обраної для його реалізації форми та моделі PPP.

Слід зазначити, що делегування управлінських повноважень щодо реалізації проекту PPP приватному партнеру аналогічно зумовлює передачу йому частини ризиків. При цьому суб'єкти приватного сектора не в змозі приймати на себе деякі певні ризики, за якими можливості щодо управління ними (ризики) у таких суб'єктів істотно обмежені.

З урахуванням викладеного, аналіз ефективності здійснення PPP щодо розподілу ризиків між партнерами має включати в себе також:

- не лише методику та критерії оцінки ризиків реалізації проекту PPP, їх (ризиків) форми та порядок виявлення (загальні положення) [17А], а й у залежності від форми PPP (договірна або корпоративна/інституційна), моделі управління проектом PPP, напряду PPP (концесії, угоди про розподіл продукції, приватизація, оренда державного/комунального майна тощо).

Варто зазначити, що законодавство Чілі містить положення про так звану попередню оцінку ризиків щодо реалізації проекту PPP (Закон Чілі «Про концесії на виконання громадських робіт») [22]. Відповідно до цього Закону концесійні контракти про проведення громадських робіт укладаються шляхом проведення відповідного відкритого аукціону на внутрішньодержавному або міжнародному рівні, при цьому може бути проведена так звана попередня оцінка в тих випадках, коли роботи характеризуються особливою складністю, комплексністю, обсягами або вартістю [23];

- положення щодо відповідальності за невиконання/неналежне виконання партнерами своїх зобов'язань в рамках реалізації проекту PPP;

- альтернативні можливості реалізації проекту PPP у разі залучення спонсора або інших осіб із так званим «правом втручання» у процес реалізації відповідного проекту.

Зокрема, серед важливих особливостей вищезгаданого Закону Чілі експерти виділяють, по-перше, встановлення в ньому повноваження Міністерства громадських робіт щодо видачі дозволів на укладення концесійних договорів про здійснення громадських робіт. По-друге, Закон передбачає можливість передачі Міністерству громадських робіт повноважень щодо укладення концесійної угоди про виконання робіт в ситуації, якщо ведення проекту знаходиться в компетенції будь-якого іншого органу державної влади [24].

З урахуванням усього вищевикладеного, класифікацію ризиків, які виникають при реалізації проекту PPP, доцільно провести за наступними критеріями:

- 1) за етапами реалізації проекту PPP: аналіз ефективності здійснення, вибір приватного партнера PPP, укладення та реалізація договору PPP тощо;

- 2) за критерієм «публічного управління»: ризики, які виникають на етапі планування, поточного управління проектом PPP, контролю за належною реалізацією проекту PPP;

- 3) за суб'єктом відносин у сфері PPP: ризики, які нестимуть публічний, приватний партнери, спонсори та кредитори проекту, субституційні, «допоміжні» партнери тощо;

- 4) за критерієм сфери суспільного життя: економічні, політичні, валютні, інфраструктурні ризики тощо;

- 5) в залежності від методики оцінки, виявлення та форми управління ризиками [17А]:

- «кількісні» та «якісні» ризики. У свою чергу, «кількісні» ризики можуть бути поділені на ті, що виявлені за допомогою аналізу чутливості, сценарного аналізу та методу Монте-Карло;

- «істотні» та «помірні» ризики.

Список використаних джерел:

1. Сазонов В.Е. Государственно-частное партнерство: гражданско-правовые, административно-правовые и финансово-правовые аспекты / Предисл. д.ю.н., проф.

А.Б. Зеленцова; Кафедра административного и финансового права Российского университета дружбы народов. М., 2012. 560 с.

2. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. *BBP*. 2016. № 9. Ст. 89. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>

3. Definitions. URL: <http://www.pppcouncil.ca/resources/about-ppp/definitions.html>

4. Вінник О.М. Інституційна форма державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання. URL: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/10846>

5. Nyfte, van B. *Partenariat Public-Privé: Aperçu général en Droit belge* [Государственно-частное партнерство: общий обзор бельгийского права]. Bruxelles, 2003. 18 p. URL: http://www.vdelegal.be/wa_files/Partenariat_20Public-Priv_C3_A9_20_20Aper_C3_A7u_20g_C3_A9n_C3_A9ral_20en_20Droit_20belge.pdf

6. Ham, van H., Koppenjan J. Building public-private partnerships: Assessing and managing risks in port development. *Public Management Review*. 2001, December. Vol. 3. № 4.

7. Снелсон П. Государственно-частные партнерства в странах с переходной экономикой. *Право на этапе перехода 2007. Государственно-частные партнерства*. Лондон : Европейский банк реконструкции и развития, 2007. 89 с.

8. Reginato A. Cooperación público-privada: Construir y financiar infraestructuras para el agua. *Mundo Proactiva*. 2009, Julio-Septiembre. № 5. P. 6–9.

9. Бондаренко Е., Ребок В. и др. Государственно-частное партнерство в Украине. 2-е изд. Киев : Arzinger, 2010. 174 с.

10. A guidebook on public-private partnership in infrastructure / Economic and social Commission for Asia and the Pacific. Bangkok : UNESCAP, 2011. 76 p.

11. Geddes M. Making Public Private Partnerships Work: Building Relationships And Understanding Cultures. Hants (England) : Gower Publishing, Ltd., 2005. 137 p.

12. Biesmans J., Gillion P., De Meester J., Lefebvre M. Cadre juridique des partenariats public-privé / Confédération Construction est l'organisation coupole de l'ensemble du secteur de la construction en Belgique. Bruxelles : Editeur responsable: Robert de Mûelenaere, 2010.

13. Белицкая А.В. Государственно-частное партнерство: понятие, содержание, правовое регулирование : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / МГУ им. М.В. Ломоносова. М., 2011. 24 с.

14. OECD, National Innovation System, Paris, 1997. URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/35/56/2101733.pdf>

15. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010. *BBP*. 2010. № 40. Ст. 524. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

16. Progressing the Waterview Connection as a Public Private Partnership. An investigation of the value of a public private partnership. Report of the Waterview Connection / Procurement Steering Group. 2008. 48 с. URL: <http://www.treasury.govt.nz/publications/informationreleases/waterview/wcpsg-report-26jun08/wcpsg-report-26jun08.pdf>

17. The Act on Promotion of Private Finance Initiative (PFI) (Act № 117 of 1999) (перевод на англ. от 03.2008). URL: <http://www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/pfi.pdf>

17А. Про затвердження Методики виявлення ризиків державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 232. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/232-2011-%D0%BF>

18. Сороченко А.В. Правовой статус акционерных соглашений по законодательству Украины. *Российский юридический журнал*. 2013. № 5. С. 117–124.

19. Amendment to the PFI Act and the rebuilding of Japanese infra. *Infrastructure journal. Supporting Infrastructure invest*. 27.04.2011. URL: http://www.davis.ca/uploads/cp2/Amendment-to-the-PFI-Act-and-the-rebuilding-of-Japanese-infra_en.pdf

20. Luis Vittor J., Samples T.R. PPPs and Latin American Infrastructure Markets: Brazil and Chile. *Latin American Law & Business report*. 2011, July. Vol. 19. № 7.

21. Aldunate E. PPS en América Latina. Experiencias de Brasil, Chile, Colombia y Perú / ILPES/ CEPAL. URL: <http://www.eclac.cl/ilpes/noticias/noticias/8/37738/ZacatecasAldunate.pdf>

22. Fija texto refundido, coordinado y sistematizado del DFL MOP № 164 de 1991: Decreto del Ministerio de Obras Públicas № 900 de 18.12.1996. URL: <http://portal.mop.gov.cl/CentrodeDocumentacion/Documents/Concesiones/Ley%20de%20Concesiones.pdf>

23. Funcionamiento del Sistema / Coordinación de Concesiones de Obras Públicas; Ministerio de Obras Públicas. URL: <http://www.concesiones.cl/acercadelacoordinacion/funcionamientodelsistema/Paginas/default.aspx>

24. Reglamento DFL MOP № 164 de 1991. URL: <http://siteresources.worldbank.org/INTINFANDLAW/Resources/Chileanconcessionregulations.pdf>

*Сороченко Антон Валерійович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентові України.

Стаття надійшла до редакції 14 березня 2018 р.

УДК 351:340.5

Сергій Тимофєєв *
Марина Покрищенко *

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

У статті досліджуються питання удосконалення системи органів державної влади у сфері туризму. Проаналізовані проекти законів, що готувалися в останні десятиліття, змінювалися, але з низки причин не були прийняті. Досліджується нормативно-правова база, реалізація державної політики в галузі туризму та процеси, що позначилися на розвитку туризму в Україні, інституційні основи його становлення.

Ключові слова: туризм, державне управління, політика державного регулювання.

Тимофєєв С.П., Покрищенко М.В. Институциональные основы государственного управления в сфере туризма.

В статье исследуются вопросы усовершенствования системы органов государственной власти в сфере туризма. Проанализированы проекты законов, которые готовились в последние десятилетия, менялись, но по ряду причин не были приняты. Исследуется нормативно-правовая база, реализация государственной политики в области туризма и процессы, которые сказались на развитии туризма в Украине, институциональные основы его становления.

Ключевые слова: туризм, туристическая сфера, государственное управление, политика государственного регулирования.

Tymofeev S.P., Pokryshchenko M.V. Institutional grounds of public administration in the tourism sphere.

The article covers the questions of the improvement the system of state authorities of the tourism industry. Those legislation projects that were ready, changed, but for some reason not received, were analyzed. The implementation of state policy in the tourism industry and its processes that affected the development of tourism in Ukraine, its institutional foundations and legal regulation of tourist industry in Ukraine were explored.

Keywords: tourism, public administration, politics, state regulation.

Постановка проблеми. Проблеми, що можна спостерігати в даний час в галузі вітчизняного туризму, є своєрідною «спадщиною», яка дісталася Україні після розпаду СРСР. За роки незалежності нашої держави всебічному розвитку туризму, як і деяким іншим галузям в Україні, не приділялося належної уваги, навіть не була створена висококваліфікована скоординована і грамотна система дій із виведення туристичного